

Welkom in natuurgebied Bolderberg

Het natuurgebied Bolderberg vormt samen met de domeinen van Terlaemen en Vogelsanck een natuurrijk landschap met vijvers, moerasen, bossen, graslanden en heide. Vanop de verschillende uitzichtpunten geniet je van een landschap met een rijk natuur- en cultuurhistorisch verleden.

1 Getuigenheuvel

Natuurgebied Bolderberg is een heidegebied dat natuurvereniging Limburgs Landschap beheert. Het grenst aan de adellijke domeinen Terlaemen en Vogelsanck. Het gebied en het dorp zijn genoemd naar de gelijknamige Bolderberg, een getuigenheuvel die zo'n 20 m boven de omgeving uitsteekt tussen de valleien van de Laambeek in het noorden en die van de Bolderbergbeek in het zuiden. Terwijl de Bolderberg overeind bleef door de overvloedige aanwezigheid van ijzerzandsteen, erodeerde het zachtere omliggende land.

Ooit kreeg deze heuvel de naam Barreberg, wat zoveel betekent als kale, dorre berg. Op oude kaarten zoals de Ferrariskaart van rond 1780 kan je dit goed zien. Maar van die kaalheid bleef rond 1990 niet veel meer over. Er was volop grove en Corsicaanse den geplant voor de mijnbouw, exoten zoals Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers hadden er zich eveneens gevestigd. Omdat er niets ondernomen werd, nam de verbossing nog extra toe en bleef van die kale, met heide begroeide, berg niet veel meer over.

2 Heidebeheer

Hier en daar waren er nog restanten van heide. In 1989 kreeg Limburgs Landschap vzw de kans om enkele van deze percelen in beheer te nemen en de heide te herstellen. De Gust Claesheide is het resultaat van dit heideherstel. Ooit was een groot deel van Limburg bedekt met heidevegetatie. Dit landschap is ontstaan door een eeuwenoude landbouwcultuur. De mensen woonden als kleine boertjes in valleien, in de nabijheid van water, hooilanden en vruchtbare grond. Ze rooiden stukken bos om er akkers van te maken. Eenmaal de vruchtbare bosgrond uitgeput was, had men mest nodig. Die maakte men door oude heidestruiken op de 'slechtere' en 'onvruchtbaardere gronden' te snoeien. Dit werd als strooisel in de stallen gelegd en vermengd met mest. Zo vormde zich compost. Het snoeien van de heidestruiken, leverde dan meer heidebloesem op. En daar profiteerden de honingbijen van. En zo was elk boertje zowel imker, akkerbouwer, als veeteler, maar dan allemaal kleinschalig.

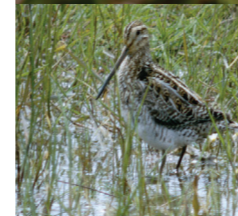
Door de jarenlange vershraling van de heidegrond kon men hier vrij makkelijk aan heideherstel doen, met de gewenste soorten als resultaat.

Natuurgebied Bolderberg is een van de topplekken van De Wijers. De Wijers is een uniek gebied met meer dan 1000 vijvers. De regio strekt zich uit over Diepenbeek, Genk, Hasselt, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Lummen en Zonhoven. Meer informatie over het gebied en wandelmogelijkheden vind je terug op:

www.dewijers.be

Dit project werd gerealiseerd en gefinancierd in het kader van het plattelandproject De Wijers, in opdracht van de Vlaamse regering.

3 Heideherstel

Omdat ons huidig landbouwsysteem door o.a. kunstmest grondig gewijzigd is na WOII, is het in stand houden van die heide niet meer zo vanzelfsprekend. Terwijl het vroeger een manier van levensvoorziening was, is het nu gespecialiseerd werk voor natuurbeheerders geworden. Zoniet wordt de heide weer bos. De spontane opslag van bomen gaat immers snel. Door de heide op kleine schaal te maaien en af te plaggen (de bovenste bodemlaag afsteken) verjongt zij weer. Naast de struikheide vind je hier ook schapenzuring en bijzondere mossen, zoals franjemos, bronsmos en heiklauwtjesmos. Ook korstmossen: dat zijn niet echt mossen, maar een samenlevingsvorm tussen een schimmel en een wier. Ze groeien op open plekken waar ze niet worden verdrongen door andere planten. Ook levendbarende hagedis en verschillende heidelibellen hebben het naar hun zin op de Bolderbergse heide.

4 Vijvers

De vijvers zijn het 'handelsmerk' van de Wijers. Ze halen hun water uit de Laambeek en de Echelbeek via een trappensysteem en een netwerk van aan- en afvoersloten. Sommige vijvers worden nog steeds gebruikt voor de viskweek. Vaak hebben de oevers steile wanden en is van water- en oeverbegroeiing nauwelijks sprake. De grotere vijvers (zoals de Zarenvijver bij het kasteel van Terlaemen) hebben door hun omvang toch nog een behoorlijk natuurlijke structuur. Ze zijn een ideaal biotoop voor watervogels zoals fuut, dodaars en allerlei soorten eenden. Op andere vijvers gebeurt al sinds jaar en dag niets meer, sommige zijn zelfs alleen nog te herkennen aan overblijfselen van dijken en drooggevallen aan- en afvoersloten. Langs de Laambeek beheert Limburgs Landschap vzw verschillende natuurgebieden zoals Thiewinkel, Kolvereren, Laambroeken met hier en daar voor de natuur heringerichte vijvers.

5 Kleine woestijnen vol leven

Op de open plekken op de heide wordt het zand niet meer vastgehouden en gaat stuiven. Hier kun je op micro-schaal extreme klimaatomstandigheden tegenkomen: kurkdroog en met middagtemperaturen tot 40°C. Een dergelijke 'woestijn' is ideaal voor grondborende insecten zoals graafwespen en loopkevers. Met z'n lichtgroene dekschilden en geelwitte vlekjes is ook de groene zandloopkever een opvallende bewoner van het Bolderbergse zand. Het is een hyperactief insect dat bij warm weer haastig over het zand rent en daarbij ook vaak opvliegt. Maar ook voor de zeldzame heivlinder zouden deze open plekken interessant kunnen zijn.

6 De Kluis

Bovenop de Bolderberg ligt de Kluis. Dit was ooit de afgezonderde woning van een kluzenaar. De Kluis dateert van 1673 en bestaat uit een kapel die gebouwd werd naar de plannen van de kapel van O.L.Vrouw van Loreto en een paar woonvertrekken. De eeuwenoude beuken in de buurt zijn indrukwekkend. De natuurlijke bossen op de heuvel tellen hier en daar ook wel een beuk, maar bestaan hoofdzakelijk uit eik en berk — typisch voor zure grond. In de buurt van de Kluis heb je een prachtig uitzicht op het kasteel Terlaemen (privé-eigendom, niet toegankelijk). De tuin van de Kluis is omringd met oude haagbeuken die zeer nauwkeurig werden gesnoeid. De 7 linden geplant in een halve cirkel voor het gebouw symboliseren de 7 smarten van Maria. Dit beeld staat trouwens op de top van de voorgevel van de kapel.

Foto's: Marcel Bex, Veerle Cielen, Dany Tielens, Paul Van De Beek, Pieterjan Verweken.

Op stap

Doorheen natuurgebied Bolderberg lopen verschillende bewegwijzerde wandelroutes:

- groen (2,6 km)
- rood (11,8 km)
- oranje (8,8 km)
- geel (4,5 km)
- blauw (5,3 km)

Vertrekpunt: ingang Domein Bovy, Galgeneinde 22, Heusden-Zolder

Stevige schoenen zijn aangeraden. Honden zijn welkom, maar steeds kort aangelijnd. Loslopende honden veroorzaken stress bij het wild.

Meer natuur in Limburg?!

Natuurvereniging Limburgs Landschap vzw wil zoveel mogelijk Limburgse natuur behouden voor de toekomst. Dit doen we door de aankoop en het aangepast beheren van gebieden.

We beschermen niet enkel wat rest, maar herstellen ook wat verloren ging en ontwikkelen nieuwe natuur. Door rekening te houden met de draagkracht van de natuur, zijn niet alle plekjes even toegankelijk, maar krijgen ze zo wel de kans om zich te ontwikkelen!

Ook gedreven door natuur? Word lid!

Dat kan al door 15 euro (20 euro voor Nederland) over te schrijven op rekeningnummer BE 28 4564 0220 0120 van Limburgs Landschap vzw. Je ontvangt van ons dan een leuk welkomstpakket en krijgt viermaal per jaar 'Limburgs Landschap magazine' in je bus. Als lid neem je gratis deel aan alle wandelingen en krijg je korting op bepaalde activiteiten, cursussen of producten. Voor meer info:

www.limburgs-landschap.be

7 Moeras

Een van de voormalige vijvers is het Sneppekot. Het is een van de waardevolste delen van het vijvergebied in Midden-Limburg, maar... niet als vijver! Door afgestorven plantenmateriaal groeide de vijver immers dicht, maar hij bleef moerassig onder invloed van regenwater en voedselarm kwelwater. Op die manier ontstond hier natte heide met pareltjes als veenmossen, gewone dopheide, veenpluis en beenbreek. Daarboven flitsen 's zomers de gevlekte glanslibel en de bijna volledig rode koraaljuffer. De rietgors, blauwborst en waterral voelen zich in de met riet begroeide stukken thuis. Door beheerwerken probeert Limburgs Landschap vzw de verbossing van het Sneppekot tegen te gaan, waardoor de zeldzame soorten een kans blijven krijgen.

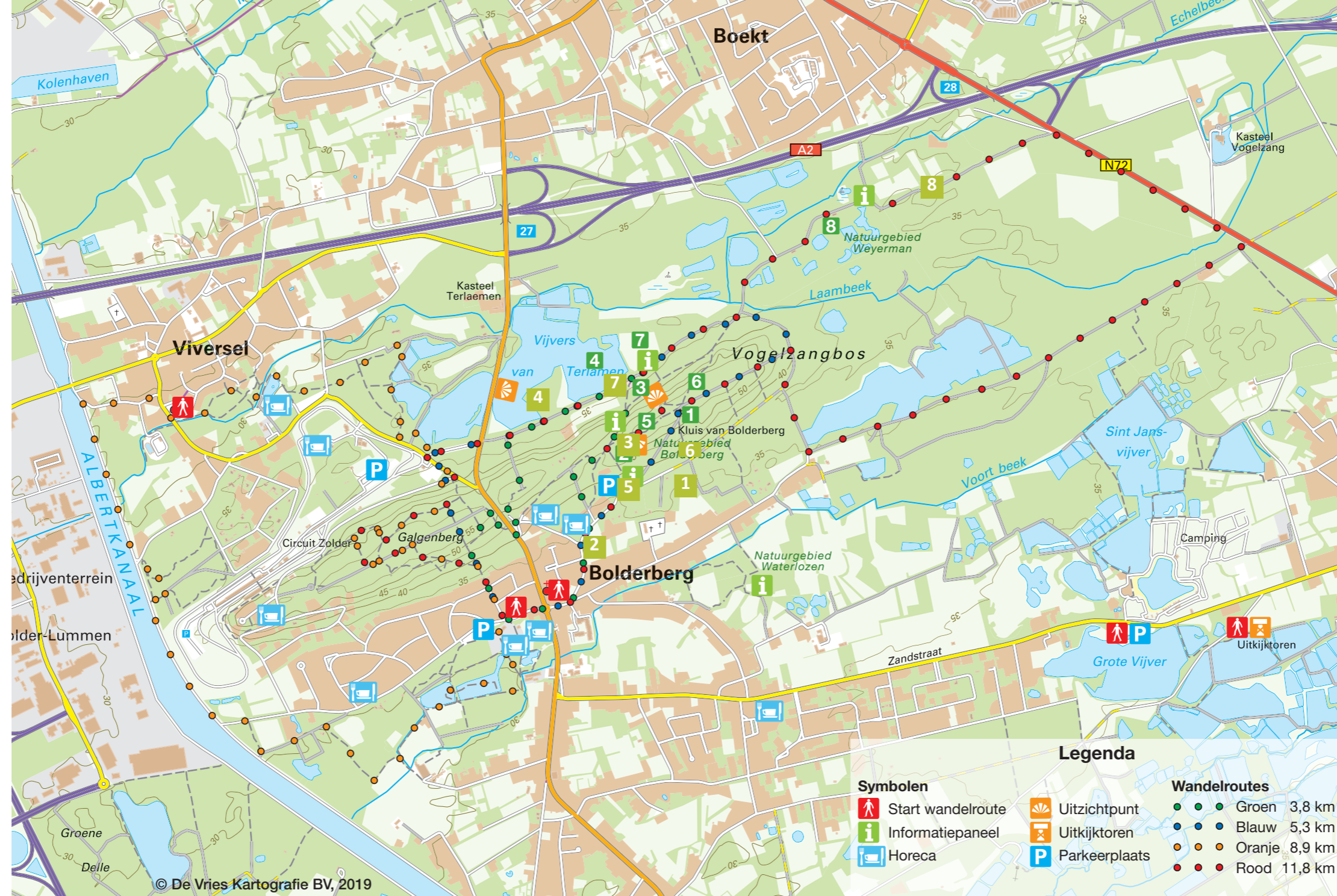

Boomkikker

Veenpluis

8 Boomkikker

Ter hoogte van de Weyerman liet Limburgs Landschap vzw ondiepe plassen uitgraven met glooiende oevers. Onmiddellijk na de aanleg verscheen de boomkikker. Dat is een kleine en zeldzame kikkersoort die met behulp van zuignapjes op de tenen tussen de begroeiing klautert. Omdat Limburgs Landschap de vijvers en de aanpalende vochtige graslanden met houtwallen — dus zowel de voortplantings- plek als het zomerhabitat van de boomkikkers — beheert, werd het beheer volledig op deze kikker toegespitst. De zonrijke plassen kunnen vanaf augustus droogvallen zodat de vijandige vispopulaties niet te groot worden. De omliggende graslanden worden extensief door runderen begraaasd zodat een structuurrijke bosrand met bramen blijft staan. Dat is namelijk een favoriete plant voor boomkikkers: ze houden er zich niet alleen schuil, maar doen zich ook te goed aan de talloze insecten die afkomen op de bloemen en de bessen.

© De Vries Kartografie BV, 2019

Bolderberg

Ontdek het sterrenplekje van De Wijers

Heusden -
Zolder